

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

03/99

(Afgesloten 261200 JAN 1999)

Conclusie/voorzicht

De etnische verhoudingen in Bosnië-Herzegovina vertonen groeiende spanningen. De kwestie-Brcko zal daaraan in negatieve zin bijdragen. In combinatie met de verschuivende militaire krachtsverhoudingen is een nieuwe, kleinschalige confrontatie in 1999 niet uitgesloten.

De Bosnische Kroaten, gesteund door het bewind in Zagreb, gaan het conflict met de internationale gemeenschap niet uit de weg.

De Bosnisch-Servische kandidaat-premier Miljus is er niet in geslaagd een parlementaire meerderheid te verwerven, maar het gesternte voor een "grote" Servische coalitie in de RS wordt steeds beter.

De verdeeldheid in het Kosovo-Albanese kamp loopt op. Daardoor worden de toch al geringe kansen op een politieke oplossing voor de problemen in Kosovo nog verder verkleind. Komt het op relatief korte termijn tot een onafhankelijk Kosovo, dan zal dat het toneel zijn van interne strijd.

Bosnië-Herzegovina

Moslims waarschuwen voor conflict over "Brcko"

Een gezaghebbend Bosnisch blad heeft een opinie-onderzoek gedaan naar het belang dat de Bosnische Moslims aan de kwestie-Brcko hechten. Daarbij werd erop gewezen dat de twee meest prominente Moslims, nationaal co-premier Silajdzic en de Moslim-vertegenwoordiger in het Bosnische presidium Izetbegovic, hebben bedreigd met ontslag als de noord-Bosnische stad wordt toegekend aan de Bosnisch-Servische republiek (RS). Bijna de helft van het aantal ondervraagden blijkt het met deze stellingname eens (48%), maar bijna evenveel Moslims (43%) zeggen deze te verwerpen. Tegen die achtergrond is het opmerkelijk dat 71% van de ondervraagden de mening is toegedaan dat een nieuwe oorlog in Bosnië-Herzegovina tot de mogelijkheden behoort als Brcko aan de RS wordt toegewezen.

Het betreffende blad heeft goede betrekkingen met de top van de belangrijkste Moslim-partij SDA (de partij van Izetbegovic). Daarom kan niet worden uitgesloten dat het hier een uiting van Moslim-propaganda betreft, die tot doel heeft te onderstrepen dat de Moslims groot belang hechten aan Brcko en zelfs bereid zouden zijn om naar de wapens te grijpen als de Serviërs Brcko verwerven. Dit dreigement is niet geheel uit de lucht gegrepen. Sinds het einde van de oorlog in 1995 bevinden de Moslims zich als gevolg van de gespannen betrekkingen met zowel Serviërs als Kroaten in een geografisch en een politiek isolement. De Moslims zijn ook de groep die het meeste hebben geprofiteerd van de wapenbeheersingsmaatregelen die sinds 1995 zijn genomen. Deze maatregelen waren bedoeld om de Moslims in staat te stellen zich adequaat tegen nieuwe agressie te verweren, maar in de praktijk zijn zij, mede door de moreelsproblemen in de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS), de sterkste partij geworden. Het ligt voor de hand dat zij bij verder oplopen van de etnische spanningen en het onvermogen het politieke isolement te doorbreken met politieke middelen, een gewapend optreden zouden overwegen. Een grootschalig conflict is onwaarschijnlijk, omdat SFOR dat zou verhinderen. Een kleine, gerichte operatie, zoals de verwerving van Brcko, zou echter alleszins denkbaar zijn,

zeker omdat de Moslims zich daartoe op grond van de vooroorlogse etnische verhoudingen moreel gerechtvaardigd achten.

Servische afgevaardigden verlaten ministerraad

Op 21 januari heeft een zitting plaatsgehad van de nationale Bosnische ministerraad. De Servische leden hadden verzocht een voorstel op de agenda te zetten dat de raad in de toekomst afwisselend in de RS en in de Moslim/Kroatische Federatie (MKF) zou vergaderen. Dat is echter afgewezen door de Moslims en de Kroaten, die de meerderheid in de regering vormen. Uit protest hebben de Serviërs daarop de vergadering verlaten. Een voorstel om de ministerraad uit te breiden kon daardoor nog wel door de overige ministers besproken worden, maar een beslissing kon niet worden genomen. Silajdzic heeft gesteld dat de samenstelling van de ministerraad tot april 1999 ongewijzigd zal blijven, al heeft hij tevens gesuggereerd dat HV Westendorp de knoop zou doorhakken inzake de door de Moslims voorgestelde uitbreiding van de raad.

De Moslims zijn in Bosnië-Herzegovina de grootste voorstanders van het versterken van de nationale instellingen (primair de regering, maar ook het nationale parlement en de gerechtshoven). De Moslims (die weliswaar geen absolute, maar wel een relatieve meerderheid van de Bosnische bevolking vormen) zien dat als een mogelijkheid hun politieke isolement te doorbreken, omdat zij denken veel van die centrale instellingen te kunnen domineren. De andere bevolkingsgroepen vrezen dat dat ten koste zou gaan van de (in hun eigen ogen bestaande) soevereiniteit van de entiteiten [RS en MKF]. Daarom verzetten met name de Serviërs zich tegen iedere poging de centrale instellingen te versterken. De weigering van de Moslims en Kroaten om tevens in de RS regeringsvergaderingen te beleggen, vormt voor de Serviërs een ideale aanleiding om verdere besluitvorming in regeringskader in ieder geval te compliceren en zo mogelijk te doorkruisen. De uitspraken van Silajdzic onderstrepen dat de Moslims desondanks willen doorgaan met hun voornemen en daarbij Westendorp als potentiële bondgenoot zien. Deze zal er echter voor waken om nog sterker betrokken te raken bij etnische tegenstellingen.

Moslim/Kroatische Federatie (MKF)

Westendorp verbiedt Kroatische televisie in Bosnië-Herzegovina

Westendorp heeft besloten twee (van de drie) kanalen van de Kroatische staatstelevisie (HRT) te verbieden in Bosnië-Herzegovina. Daarbij werd gesteld dat de HRT de schijn wekt dat alle Kroaten in één staat leven en voorbijgaat aan het feit dat Bosnië-Herzegovina een onafhankelijk land is. Expliciet werd toegegeven dat het probleem is gelegen in het feit dat de HRT openlijk steun verleent aan de Kroatische regeringspartij HDZ en haar Bosnische tak, die de steun heeft van bijna alle Bosnische Kroaten. In een reactie heeft de SG van de Bosnische HDZ verklaard dat het een poging betreft om de Bosnische Kroaten te scheiden van hun moederland en -cultuur. Ook is aangekondigd dat de firma EROTEL in Mostar twee maal per daags een televisiebulletin zal uitgeven onder de naam "Herceg-Bosna nieuws".

Het conflict tussen de internationale gemeenschap en de Bosnische Kroaten, die de volledige steun hebben van het regime in Zagreb, neemt steeds grotere vormen aan. Eerder al hadden prominente Bosnische HDZ-vertegenwoordigers onderstreept dat zij groot belang hechten aan het bestaan van een "onafhankelijke" televisiezender. Gezien de context zou dat in hun visie moeten inhouden dat de programma's niet in Sarajevo, maar in Zagreb moeten worden gemaakt. Mede als gevolg van eerdere wrijvingen (zoals over de benoeming van nieuwe leiders in de Bosnisch-Kroatische strijdkrachten HVO) heeft Westendorp nu openlijk de handschoen opgenomen en de doorgifte van twee Kroatische televisiesignalen verboden. Daarop reageren de Kroaten met wat alle schijn heeft van een heroprichting van de media-afdeling van "Herceg-Bosna", in het verleden (en in de praktijk nog steeds) de benaming van de Kroatische "republiek" in Bosnië-Herzegovina. Dat de Bosnische Kroaten allerminst tot inkeer zijn gekomen door de maatregel van Westendorp, blijkt ook uit het feit dat EROTEL in het verleden de maatschappij was die als doorgeefluik van de HRT naar (de Kroatische delen van) Bosnië-Herzegovina fungeerde. Nieuwe wrijvingen zijn derhalve slechts een kwestie van tijd en de hevig gekleurde doorgave van informatie vanuit Kroatië naar de Bosnische Kroaten zal voorlopig doorgaan.

Nieuwe wrijvingen rond Martin Brod

Er hebben zich nieuwe incidenten plaatsgevonden in de omgeving van de plaats Martin Brod. De Kroatische politie en strijdkrachten, die eerder door toedoen van SFOR uit het betreffende gebied waren verwijderd, hebben nieuw personeel aangevoerd. Bovendien werd door de Kroaten verhinderd dat personeel van IPTF poolshoogte zou nemen in één van de betreffende dorpen. Het gebied rond Martin Brod is omstreden, omdat Kroatië er aanspraak op maakt. De internationale gemeenschap weigert echter die aanspraken te erkennen en beschouwt het gebied als onomstreden Bosnisch. Daarom had SFOR eerder deze maand het Kroatische politiepersoneel uit het gebied verwijderd, maar Zagreb heeft kennelijk besloten nieuw personeel naar de omgeving te zenden. Uit het beperken van de bewegingsvrijheid van IPTF kan worden opgemaakt dat de kwestie voor de Kroatische autoriteiten een prestige-zaak is. Om die reden, en gezien de problemen op andere terreinen, is het wachten op strafmaatregelen van de internationale gemeenschap jegens Kroatië.

Bosnisch-Servische republiek (RS)

Miljus slaagt niet in formatie-poging

De Bosnisch-Servische kandidaat-premier Miljus is er niet in geslaagd een meerderheid te verwerven voor zijn pogingen een kabinet te vormen. Miljus had in het Bosnisch-Servische parlement een uitvoerig overzicht gegeven van zijn regeringsprogramma. Dat kwam echter niet verder dan algemene doelstellingen als "het verbeteren van de sociaal-economische situatie in de RS" en "het verbeteren van de betrekkingen met de internationale gemeenschap, met Joegoslavië en de andere landen in de regio". Met betrekking tot de samenstelling van zijn regering herhaalde Miljus zijn doelstelling een regering te vormen waarin deskundigheid prevaleert boven partijlidmaatschap. Hij verzocht (en verwierf) van het parlement een reces omde personen die hij als minister beoogde, te bespreken met een vertegenwoordiger van Westendorp. Volgens parlamentsvoorzitter Djokic (SPRS) waren sommige kandidaat-ministers niet eens op de hoogte van het feit dat Miljus hen wilde benoemen. Uiteindelijk hebben slechts 29 van de 75 aanwezige parlementariërs vóór de kandidatuur van Miljus gestemd. Inmiddels circuleren er geruchten dat RS-president Poplasen (SRS) de partijloze Ivanic tot derde kandidaat-premier wil benoemen. Dat zou gebeuren op grond van geheim overleg in Belgrado, op grond waarvan de voormalige regeringspartij SDS een aantal ministersposten zou krijgen. Miljus zou bij deze onderhandelingen betrokken zijn geweest. Zijn missie was het opbreken van de SLOGA-coalitie (de SNSD van demissionair premier Dodik, de SNS van ex-president Plavsic en de SPRS van het Servische lid in het Bosnische presidium Radisic). In ruil zal hij worden beloond met een Joegoslavische (!) ambassadeurspost.

Vermoedelijk was er niemand in de RS die serieus verwachtte dat Miljus zou slagen. Weliswaar waren er diverse fracties die speelden met de gedachte hem te steunen, maar dat gebeurde altijd op voorwaarden die voor anderen onaanvaardbaar waren. Ook het gedrag en optreden van Miljus droegen niet bij aan het vertrouwen in zijn persoon. De lachende derde is Poplasen, die met de kandidatuur van Miljus erin is geslaagd op het oog te voldoen aan de eis van de internationale gemeenschap om een kandidaat uit de kringen van SLOGA te benoemen (Miljus was tot voor kort lid van de SNSD), maar zonder de nominatie te gunnen aan de enige SLOGA-kandidaat die enige kans van slagen heeft (maar aan wie Poplasen een hekel heeft), te weten Dodik. Miljus heeft, al dan niet in samenspraak met Poplasen, veel gedaan om SLOGA uiteen te spelen: zo heeft hij lange gesprekken gevoerd met Radisic, diverse ontmoetingen gehad met Plavsic en zelfs een alternatieve SNSD opgericht met hemzelf als voorzitter. Ook heeft hij een poging gedaan om steun te verwerven van de Moslimpartij KCDBiH, waarvan Dodik afhankelijk was voor een meerderheid in het parlement. Toch hebben alle genoemde partijen tegen de kandidatuur van Miljus gestemd, waarbij het weinig vertrouwenwekkende optreden van Miljus vermoedelijk de belangrijkste oorzaak was. Dat neemt niet weg dat binnen SLOGA (zeker als voor het gemak de KCDBiH daarbij gerekend wordt) interne tegenstellingen bestaan, waarvan een minder controversiële kandidaat gebruik zou kunnen maken.

Het is niet uitgesloten dat Poplasen nu Ivanic zal benoemen. Ook dat zou weer een handige zet van zijn kant zijn. Ivanic is partijloos, maar voormalig lid van de SPRS. Bovendien is Ivanic vorig jaar door de SNS van toenmalig president Plavsic benoemd tot kandidaat-premier, maar hij slaagde er toen niet in een parlementaire meerderheid te behalen omdat noch de KCDBiH, noch de SDS hem steunden. Indien Ivanic, al dan niet in samenspraak met Belgrado en/of Poplasen, er nu wél in slaagt SDS-steun te verwerven, is de steun van de SRS inderdaad eveneens een gegeven. Hij hoeft dan alleen maar één van de "Servische" partijen uit SLOGA los te weken om een meerderheid in het parlement te verwerven. Van Radisic is bekend dat hij niet graag met steun

[REDACTED]

van de Moslims regeert. Zeker als de Joegoslavische president Milosevic, leider van de moederpartij van de SPRS, hem verzoekt Ivanic te steunen, heeft een dergelijk verzoek kans van slagen. Ook Plavsic heeft nog steeds relatief goede banden met de SDS, de partij waaruit zij is voortgekomen. Een dergelijke grote "Servische" coalitie zal ook steun ondervinden van de in meerderheid sterk nationalistische splinterpartijen in het RS-parlement. Een formatiepoging van Ivanic kan onder die omstandigheden een grote parlementaire meerderheid opleveren.

Maar ook indien Ivanic niet slaagt, speelt de tijd in het voordeel van Poplasen. Hij kan dan met een grote mate van geloofwaardigheid volhouden dat een stabiele parlementaire meerderheid onmogelijk is en derhalve van zijn grondwettelijke bevoegdheden gebruik maken om nieuwe verkiezingen uit te schrijven. Het feit dat SLOGA en SDS/SRS elkaar weinig ontlopen, maar met name de meer "gematigde" partijen (SNSD!) in aanzien achteruit zijn gegaan, wijzen erop dat de meer "nationalistische" krachten een zekere winst kunnen behalen. Derhalve heeft het er alle schijn van dat, wat er ook gebeurt, een grote "Servische" coalitie in de RS in het verschiet ligt.

De enige die daartegen iets zou kunnen ondernemen, is Westendorp. Maar omdat Poplasen zich nauwgezet houdt aan de constitutionele bepalingen, moet Westendorp al zijn toevlucht nemen tot machtsmiddelen om het streven van Poplasen te doorkruisen. Het mandaat van Westendorp geeft hem daartoe de bevoegdheden, maar een breuk met de (door de OVSE zelf goedgekeurde!) Grondwet zal koren op de molen zijn van de Bosnisch-Servische propaganda en bovendien een slecht precedent zijn met betrekking tot het voorbereiden van de Bosnische bevolking op een te ontwikkelen democratie. Anderzijds zal het buitenspel zetten van de KCDBiH (al is dat bij alle scenario's waarschijnlijk) weinig goeds beloven voor de terugkeer van niet-Servische vluchtelingen naar de RS. Als Westendorp al besluit in te grijpen, is aan te nemen dat hij niet alleen het premierschap van Dodik (d.i. voortzetting van SLOGA) zal opleggen, maar tevens maatregelen zal nemen om Poplasen van zijn functie te ontheffen. Een geschikte aanleiding daarvoor is niet moeilijk te zoeken; zo is het recente pleidooi van de Servische vice-premier Seselj, de leider van de "Joegoslavische" SRS, voor herovering van de Krajina en de "bezette delen van de RS" voldoende. Het is overigens de vraag of SLOGA onder die omstandigheden nog wil regeren.

Kroatië

Tudjman redelijk tevreden over verleden en toekomst

De Kroatische president Tudjman heeft in het Kroatische parlement inzage gegeven in zijn analyse van de verworvenheden van het afgelopen jaar en zijn beleidsvoornemens. Daarbij toonde hij zich geïrriteerd over het "tweeslachtige" gedrag van "sommige internationale spelers" die weliswaar oog zouden hebben voor de (volgens Tudjman) constructieve rol die Kroatië in de regio speelt, maar zich tegelijkertijd mengen in de Bosnische verkiezingen en op "onredelijke wijze" aandringen op meer democratie en mediavrijheid in Kroatië. Tudjman onderstreepte dat hij zal blijven waken over de belangen van de Bosnische Kroaten. Hij sloot een herstel van het oude Joegoslavië uit, hoewel de genoemde "spelers" daarop uit zouden zijn. Tevens gaf Tudjman toe dat de betrekkingen met "sommige buurlanden" niet vrij zijn van problemen en dat ook de toenadering tot Euro-Atlantische instellingen niet zo vlot verloopt als hij zou wensen. In binnenlands-politiek opzicht gaf hij toe dat de bestrijding van corruptie en nepotisme niet zo snel gaat als het Kroatische publiek verwacht. Sommige regeringsinstellingen tonen zich niet energiek genoeg bij die taak. Tudjman benadrukte de resultaten van de economische transformatie sinds de onafhankelijkheid en ontkende dat er een "klasse van geprivilegieerden" ontstaat. Tegelijkertijd gaf Tudjman toe datook de economische indicatoren niet uitsluitend positief zijn. Zo neemt de groei van de werkgelegenheid en produktiviteit niet zo snel toe als hij zou willen, is er sprake van incompetent managers en bovenal van corruptie. Daarom kondigde Tudjman een serie maatregelen aan die tot doel hebben de economische groei te maximaliseren, onder meer door misstanden te bestrijden en de (buitenlandse) investeringen te stimuleren. Als klap op de vuurpijl kondigde Tudjman een hervorming van het kabinet aan. Primair doel daarvan zou zijn het "excessieve" aantal ministeries te reduceren, maar uit de context kan worden opgemaakt dat ook het bestraffen van incompetentie en passiviteit bij het bestrijden van misstanden een factor van overweging is.

[REDACTED]

[REDACTED]

De boodschap van Tudjman in alle opzichten is identiek: "wij hebben al veel bereikt, de resultaten vallen soms tegen, maar wij blijven ons maximaal inzetten, in weerwil van gevallen van incompetentie en ook van interne of internationale tegenwerking". Dat is bitter, zeker omdat de sociaal-economische crisis waarin het land verkeert in belangrijke mate het gevolg is van het feit dat Tudjman's partij HDZ niet in staat is een structurele oplossing voor de problemen te vinden. In de praktijk is de HDZ een samenraapsel van belangengroeperingen die méér uit zijn op eigen voordeel dan op het formuleren van een coherente strategie voor structurele aanpak van de problemen. Er zijn dan ook in toenemende mate aanwijzingen dat de Kroatische kiezer zich van de HDZ afkeert. Als er nu verkiezingen zouden worden gehouden, zou de oppositie deze vermoedelijk winnen, al is het de vraag of die oppositie dan de coherentie die zij nastreeft, zou kunnen behouden. Vooralsnog zullen Tudjman en zijn partij echter aan het roer blijven. Uit zijn toespraak blijkt dat hij geen ingrijpende beleidswijzigingen beoogt; de afgelopen jaren hebben al zijn regeringsverklaringen eenzelfde toon en (gebrek aan) inhoud gehad. De enige substantiële stap die hij nu aankondigt, is de regeringshervorming. Tegen de achtergrond van herhaalde aanwijzingen dat de meer extremistisch-nationalistische stroming in de HDZ terrein wint, is niet uitgesloten dat meer "gematigde" politici als premier Matesa en minister van Buitenlandse Zaken Granic het veld zullen moeten ruimen. Voor de hand liggende opvolgers zouden zijn de huidige chef staf van Tudjman, Pasalic, respectievelijk parlamentsvoorzitter Seks. In dat geval zouden de twee politici die het formuleren en uitvoeren van verantwoord beleid het dichtst benaderen, worden vervangen door functionarissen die zich, evenals Tudjman zelf, liever bedienen van bombastische retoriek dan van een genuanceerde analyse van de problemen. Dat zal inhouden dat Kroatië, zeker ten opzichte van Bosnië-Herzegovina, zich voorlopig zal vastbijten in haar destructieve rol. Op langere termijn zal zo'n ontwikkeling echter zeker bijdragen aan het verval van de HDZ.

Joegoslavië

Draskovic in federaal kabinet opgenomen

Op 18 januari is de leider van de extreem-nationalistische Servische Vernieuwingsbeweging (SPO), Draskovic, tot federaal Joegoslavisch vice-premier benoemd. Ook enkele andere SPO-leden zijn in het federale kabinet opgenomen. Premier Bulatovic heeft verklaard dat Draskovic zich vooral met internationale aangelegenheden zal bezighouden. Inmiddels heeft Draskovic onderstreept dat de eis van de Joegoslavische regering dat het hoofd van de Kosovo Verificatiemissie, Walker, het land moet verlaten, is genomen vóórdat hij, Draskovic, tot die regering is toegetreden. Hij zou zelf "verschillende oplossingen" en "een compromis" hebben nagestreefd. Overigens betitelde hij de Kosovo-Albanen als de "wereldkampioenen van de manipulatie". Verder noemde hij het idee om Brcko onder supervisie van de Bosnische regering te plaatsen "niet noodzakelijk de slechtste oplossing". Ten aanzien van de oorlogsmisdadigers zei Draskovic "het soort gerechtigheid dat eerst doodt en dan beoordeelt" te verwerpen. Hij sprak zich uit vóór spoedige diplomatieke betrekkingen tussen Bosnië-Herzegovina en Joegoslavië. Tevens zei hij een "culturele en spirituele eenheid en een gezamenlijke markt" te voorzien tussen Servië, Montenegro, de RS, Macedonië en "het merendeel van de MKF". Tenslotte onderstreepte Draskovic dat hij "democratische hervormingen" in Joegoslavië wil stimuleren en de betrekkingen met Montenegro, de VS en de EU wil verbeteren.

Reeds enige tijd circuleerden er geruchten dat Milosevic en diens SPS eindelijk gehoor zouden geven aan Draskovic's streven om regeringsverantwoordelijkheid te verwerven. Het grootste probleem was daarbij dat de coalitiepartner van de SPS op Servisch niveau, Seselj en diens SRS, had bedreigd in dat geval de samenwerking met de SPS op te zeggen. Er was Milosevic kennelijk veel aan gelegen de banden met de SPO te versterken, ondanks de jarenlange wrijvingen tussen beide partijen en functionarissen. De SPO heeft de afgelopen jaren felle kritiek op Milosevic en zijn partij gehad en heeft onder meer deel uitgemaakt van het oppositionele samenwerkingsverband "Zajedno" dat in de winter van 1996 grootschalige demonstraties tegen het bewind van Milosevic heeft georganiseerd. Ondanks het feit dat Draskovic meer dan eens door de Servische politie is gearresteerd en mishandeld, is zijn persoonlijke ambitie sterk genoeg om zijn aversie tegen de socialisten terzijde te schuiven in ruil voor regeringsverantwoordelijkheid. Dat stelt Milosevic, die er niet van houdt van één partner afhankelijk te zijn, in staat zijn favoriete spel te spelen, te weten het tegen elkaar uitspelen van rivalen. Vermoedelijk zal Seselj ervoor terugschrikken om uit het Servische kabinet te stappen terwijl zijn rivaal Draskovic in het federale kabinet zitting heeft, uit vrees door de SPO te worden overvleugeld.

[REDACTED]

[REDACTED]

Bij dit alles dient te worden opgemerkt dat Milosevic onder internationale druk staat om maatregelen te nemen die in nationalistische kringen impopulair zijn, zoals ten aanzien van Kosovo. In het verleden is aangetoond dat dergelijke concessies eenvoudiger aan de achterban te "verkopen" zijn als de extreem-nationalisten deelnemen aan de regering, dan wanneer zij de oppositie daartegen zouden kunnen mobiliseren. Milosevic, voor wie pragmatische overwegingen (behoud van zijn persoonlijke machtspositie) prevaleren boven nationalistische, zal niet bij voorbaat tegen dergelijke concessies zijn, zeker wanneer zij niet ten koste gaan van de territoriale integriteit van Joegoslavië en met name wanneer hij er iets tegenover kan stellen, zoals een vrije hand (nationaal en internationaal) bij het in toom houden van zijn andere rivaal, de Montenegrijnse president Djukanovic. Daarom kan worden gesteld dat het gesternte voor gelimiteerde concessies in de Kosovo-kwestie is verbeterd met de opname van Draskovic in het federale kabinet. Onafhankelijkheid voor Kosovo blijft echter onbespreekbaar en zelfs de (geldeeltelijke) autonomie voor Kosovo zou naar verwachting slechts mogelijk zijn in ruil voor verbetering van de centrale federale controle over Montenegro.

Grensovergangen tussen Kroatië en Montenegro geopend

Op 20 januari zijn twee grensposten tussen Kroatië en Montenegro formeel opengesteld. Dat vormt, afgezien van een proefperiode tijdens de kerstdagen, de eerste maal sinds de onafhankelijkheid van Kroatië dat er regulier grensoverschrijdend verkeer mogelijk is tussen Kroatië en (een deel van) Joegoslavië. De Montenegrijnse stap vormt een nieuwe provocatie van de kant van de Montenegrijnse autoriteiten ten opzichte van het regime in Belgrado. Montenegro ziet deze maatregel als een bevestiging van de eigen soevereiniteit, maar daartegen wordt fel geageerd van de kant van de federale autoriteiten. Federaal premier Bulatovic, zelf een Montenegrijn, had onlangs nog aangekondigd dat de controle op grensoverschrijdend verkeer in de toekomst volledig in handen van federale (en derhalve aan hemzelf verantwoordelijke) functionarissen zal worden gelegd. De Montenegrijnse stap heeft meer dan alleen symbolische betekenis, omdat de betreffende grensovergangen dicht zijn gelegen in de buurt van het schiereiland Prevlaka, dat door beide landen wordt opgeëist. Ook ten aanzien van Prevlaka had de huidige Montenegrijnse leiding onlangs gedreigd de kwestie bilateraal met Kroatië te regelen, derhalve eveneens zonder inbreng van federale Joegoslavische zijde. Nu het dissidente gedrag van Montenegro de grens van verbaal geweld overschrijdt en trekken aanneemt die vergelijkbaar zijn met de maatregelen die de onafhankelijkheid van Kroatië en Slovenië in 1991 inleidden, is te verwachten dat de Federatie moet ingrijpen om een verdere separatie tussen Servië en Montenegro te verhinderen. Daarbij wordt onderstreept dat Montenegro momenteel, in tegenstelling tot Slovenië en (in mindere mate) Kroatië in 1991, niet over eigen gewapende eenheden beschikt en derhalve in een conflict met de Federatie afhankelijk zal zijn van burgerlijke ongehoorzaamheid en internationale sympathie.

Kosovo

Wrijvingen in het Kosovo-Albanese kamp

Woordvoerders van het "Kosovo Bevrijdingsleger" (UCK) hebben de "schaduwpremier" van Kosovo, Bukoshi, ervan beschuldigd fondsen die bestemd waren voor het UCK te hebben gebruikt voor pogingen om UCK-commandanten te vermoorden. Bovendien werden pogingen om in Kosovo een regeringsleger te vormen (Armed Forces of the Republic of Kosova, FARK) afgewezen. Volgens het betreffende UCK-communiqué vormt het UCK de enige ware afspiegeling van de onafhankelijkheidsstrijd van Kosovo en ziet het zichzelf reeds als een toekomstig lid van de NAVO (!). De FARK daarentegen zouden betrokken zijn bij de deportatie van tienduizenden Albanen uit delen van Kosovo en bij pogingen de staat Albanië te ondermijnen. Een andere woordvoerder van het UCK stelde dat gesprekken met de Servische autoriteiten onmogelijk zijn zo lang de Servische terreur en genocide in Kosovo doorgaan. Daarbij werd overigens tevens gesteld dat ook aan etnisch-Albanese zijde een "onrealistisch aantal afgevaardigden" bestaat in relatie met hun "werkelijke politieke macht". Integendeel, waar Bukoshi voor zijn "politieke" regering een gewapend tak wil samenstellen in de vorm van de FARK, zinspeelde het genoemde communiqué erop dat het UCK een eigen regering wil vormen, die de "schaduwregering" op haar beurt concurrentie wil aandoen.

Deze uitspraken vormen een nieuwe manifestatie van de politieke verdeeldheid die de etnisch-Albanese zijde reeds sinds het begin van de gewapende opstand in Kosovo kenmerkt. Vertegenwoordigers van het UCK betwisten de macht van de "traditionele" vertegenwoordigers van de Kosovo-Albanen, zoals Bukoshi en "schaduwpresident" Rugova. Daarbij moet overigens worden aangetekend dat nog niet eerder dermate felle

[REDACTED]

beschuldigingen zijn geuit; het UCK-communiq  stelt eigenlijk min of meer openlijk dat met name Bukoshi de etnisch-Albanese zaak eerder verzwakt dan versterkt. Deze opstelling is ook een afwijzing van een eerder deze maand door de Albanese regering gedane poging om alle vertegenwoordigers van de Kosovo-Albanen op  n lijn te krijgen, al moet worden betwijfeld of die poging verder ging dan een verbale intentieverklaring. In ieder geval houdt de opstelling van het UCK in dat vooralsnog geen gezamenlijke delegatie van Kosovo-Albanen kan worden gevormd voor overleg met de Servische machthebbers. Er moet ook ernstig worden getwijfeld aan de vraag of er onder de Kosovo-Albanen spelers zijn die bereid zijn tot een dergelijke dialoog. De huidige politieke impasse, in combinatie met de scepsis waarmee de internationale gemeenschap de Servische autoriteiten bezien, vormen een ideale combinatie waardoor de Kosovo-Albanen kunnen blijven hopen de door hen zo gewenste onafhankelijkheid voor Kosovo gewapenderhand te bevechten. Uit de politieke tegenstellingen die zich nu reeds manifesteren, kan worden opgemaakt dat, zelfs als het op relatief korte termijn zou komen tot een "onafhankelijke republiek Kosova", deze het toneel zou worden van twee elkaar vijandig gezinde etnisch-Albanese legers  n regeringen.

